

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ

ВРАГОВЕ

chitanka.info

През едно от широките тракийски полета тече река Съзлийка. Между две села, по течението на реката, самотно в полето стои мелница. Построена е може би преди цял век. Пролет и лете воденицата се губи в зеленината на стари върби и брястове, между които растат храсти, обвити с бурени, диви рози и къпини. Далеч в полето се носи бученето на водата от петте улея на мелничните колела. Лете воденицата е съвсем няма, защото реката почти пресъхва, но зиме и напролет тя е пълна с мелничари от околните села, които бързат да приготвят брашно за лятото.

През дългите нощи пред кошовете за брашно мигат две-три опушени газеничета и придават още по-фантастичен изглед на старата мелница. Грамадни сенки играят върху високите, неизмазани и надвиснали от паспал и паяжина кирпичени стени.

Въздухът е напоен с удушлив смрад от говежди изпарения, примесени с мириса на прясно брашно и недогоряла газ от кандилата. Тази миризма упоява, униса, приспива. Когато човек цяла нощ пази реда си, изгрибва двадесет пъти намляното брашно — вдигнат, преди да заспи, и легнал неразсънен още — накрай неминуемо ще изпадне в едно странно замайване, което се изпитва само на воденица и което дори се спомва пак така, със смесено чувство на досада и преживяна радост.

Ето там две невръстни момчета лежат върху пълните торби, покрити с шаячните си качулки. Те шепнат нещо, побутват се, кикотят се сдържано и — заспиват. До тях лежи старец, прикрепил внуче на скута си; по-нататък втори, трети... Те стават, нагледват кошовете и добитъка, прозяват се, почесват се зад тила и лягат, за да станат пак след минута.

Само двамина са будни. Единият е висок, кокалест мъж. Той е приседнал върху стъпалата, подпира глава на ръката си и поглежда под око съседа си. Другият е къс, набит четиридесетгодишен човек. Той е прав пред кошовете и сам пълни торбите. В ръцете му блести бяло, гладко върбово дърво. Той притъпква брашното с него, пришива торбите, намества ги. Работи така от няколко часа. После спря, избърса мокрото си от пот лице, приближи и оправи чуловете на двата охранени бивола, върна се, покри се и легна върху торбите. Най-послед дойде ред да отдъхне и той.

Кокалестият мъж едва сега вдигна глава и отдъхна свободно. Той се казваше Любен Ангелов. Но в село (те бяха от едно село) го наричаха просто „Вилата“, защото беше висок и с дълги като вила крака. Той беше млад, тридесет и двегодишен — буен, непокорен. Всички се бояха от него и той считаше това за гордост. А преди две години го бяха избрали и за кмет. Избраха го, защото се бояха от него, а може би и за това, че веднъж ходи на лов с околийския началник...

Настана тогава лошо време за враговете му. А враговете му бяха всички добри хора в селото, защото не бяха като него. Един от тях беше и Камен Попов — човекът, когото тази нощ не смееше да погледне в очите.

В първите дни той беше по-сдържан, но колкото чувствуваше чуждата ненавист, толкова по-зъл и отмъстителен ставаше и той. Навъртаха се покрай него неколцина такива непрокопсаници. Те му обаждаха всичко, което се говори или върши против него.

Късно една нощ той гуляеше с хората си в кръчмата.

— Слушай, Любенчо (той сега не беше вече „Вилата“!) — прошушна му едно оскубано човече, като прилепи устни до ухото му.

Не се чуваше какво му говори, но кметът се навъси и позеленя от яд. Той скръцна зъби, удари масата и глухо изрече:

— Ех, този Камен... този Камен — дълъг му е езикът, ама ще го отрежа аз него... Хем тъй ще го отрежа, че да не посмее думица да продума...

И той изпсува.

— Краста — добави гласно човечето. — С какво ли пък се големее — да не бе го прибрал дядо му, я досега щеше свинете да пасе...

— Когато сляпото прогледне, далеко вижда — обади се някой зад тях дълбокомислено.

Скроен беше план още същата нощ.

Три дена подир това общинският пъдар — близък кметов роднина — съобщи в канцеларията, че Камен Попов откарал в общинската ливада освен четирите си бивола и две млади юнчета.

— Хората се сърдят — добави пъдарят, — ливадата се пази само за работния добитък.

Кметът скочи разлютен, премина два пъти тясната стая, спря се и грубо заповяда:

— Иди го доведи!

Най-после часът беше настанал.

Пъдарят изскочи навън радостен.

Когато Камен Попов дойде, кметът седеше зад масата, дращеше с нокът върху нея и нито го погледна, нито отвърна на поздрава му.

Мълчаха. Беше някак неловко. Пръв проговори дошлият.

— Е, защо сте ме викали, господин кмете? — попита той полушеговито, полусериозно.

— Ти не знаеш ли, ами още питаш — грубо отвърна кметът, като пак не вдигна очи.

— Отгде да зная, викате ме, питам.

— Знаеш ти... знаеш!

— Е пък и да знам, съдете ме де, да видим какъв ми е тежкият грях — каза най-после Камен с едва сдържан яд.

— Разбира се, зер ще те оставим да правиш, каквото ти дойде в ума.

— Че какво правя аз?

— Защо си откарвал повече говеда в ливадата?

— Защото бог ми е дал повече — засмя се Камен.

— Не смей се! — ядно кресна кметът, като скочи прав, и почервенял, впи очи в Камена. — Не смей се, ами кажи: защо водиш и юнчетата?

— Защото ги уча вече да се впрягат и защото туй лято ще работя с тях. Ето защо ги карам.

— Лъжеш!

— Не съм заприличал още на тебе...

— Ти си свивай езика, че знаеш ли къде се намираш?

— Охо, ти пасеше още телците, когато бай ти Камен е бивал тук.

— Знаеш, а? Пък дремеш с шапка на главата. Знаеш ли, че си пред лика на негово царско величество — ей го, е, на стената!

Спомни си кметът колко пъти в казармата мустакатият му фелдфебел беше повтарял тези думи и пожела да блесне като него.

— Долу шапката! — изкомандува той по войнишки.

Камен не помръдна.

— Ти остави това — меко почна той, — ами виж да кажеш на пъдаря нека пусне добитъка, че не е човещина.

— Ум не ща — стига ми и моят, а говедата няма да пусна, догдето не платиш сто лева. Глобявам те!

— На сто къса ставам, но пак ги не давам!

— Ще дадеш и хоро ще играеш отгоре!

— От тебе ли?

— Млъкни ти казвам!

— Няма да млъкна!

— Занемей, псе!

— Ти си псе... гладно куче си ти, а не аз!

На един скок като котка се измъкна кметът покрай масата, хвърли се върху Камена и догде се защити, нанесе му два силни удара с ръка върху главата, улови го за шията, тласна го напред и побеснял, почна да го рита, гдето му попадне.

Вън стояха купчина хора. Стреснаха ги два отчаяни вика. Някой каза:

— Тичайте бе, не чувате ли, че уби човека онзи звяр!

Всички се затекоха и един ритна вратата.

Кметът стоеше всред канцеларията, прав, побледнял, запъхтян, а Камен с обляно в кръв лице запушваше разбития си нос.

Един възстар човек се провря напред и каза:

— Срамота бе, Любене, че ти господ нямаш ли? На какво прилича това...

— Аз ли съм крив, че е дошъл да се бие с мене — нагло отвърна кметът.

— Срамота! Засрами се от хората барем.

— А ти какво се въвиращ, гдето не ти е работа? Ще го науча аз него... акт ще му съставя, под съд ще го пратя, ще видим кой е виновен.

А Камен наложи смачканата си шапка и тръгна навън, последван от навалищата.

Кметът тласна след тях вратата и седна да напише акт. Той гласеше: Камен Попов, жител оттам и там, на тази и тази дата нападнал кмета в канцеларията, ругал законите и пр., и пр.

А Камен рече само: „От бога да намери!“

И прости, и забрави.

Мина се една година. Правителството падна, падна и царството на Любена. Той впрегна пак двете си дръгливи кравици и поде вечната

борба със земята...

От онзи ден те не бяха разменили ни думица.

Побойникът не смееше да срещне благия поглед на съседа си. Така мълчаха през цялата нощ. Мъка тежеше и над двамата. И чак когато единият легна, другият отдъхна облекчено.

В зори Любен привърши работата си, натовари колата, впрегна дръгливките и олюлявайки, се полусънен, тръгна към село.

Мелничните петли закукуригаха все по-често, пробудиха се хората, станаха и понесе се пак викът им сред трясъка на кречеталата и бученето на водата под воденицата.

Камен също стана, впрегна биволиите и отмина.

Беше припролет.

Скоро щеше да съмне и през сивата утринна мъгла, премрежила земята, смътно се очертаваха вече изправените край реката върби. Земята се пробуждаше и от нощта, и от дългия зимен сън.

Половин километър под воденицата тече самата Съзлийка, от която е отбит язът. Реката припролет е многоводна и опасна, защото няма нигде мостове и пътниците я минават в брод.

По пътя зееха дълбоки бразди, пълни с вода и кал, но силните Каменови биволи играеха с колата. Той не забеляза кога се озова пред реката. Любен, макар че беше тръгнал преди него, едва сега нагазваше реката. Водата беше буйна, мътна, сърдита. Тя преливаше високите брегове и влачеше цели пънове, клони и късове лед.

Дребните Любенови кравици с последни сили навлязоха няколко крачки навътре и спряха обезсилени. Колата беше зарязала в пясъка и не помръдваше. А охранените биволи изфучаха покрай нея, разсякоха водата и на един дъх се озоваха на отсрещния бряг.

Камен спря да отпочинат и погледна назад. Гордият някогашен кмет не преставаше да подканя и бие горките животни, а те се въртяха, напъваха се и стояха на същото място.

Мигът беше опасен. Всяка минута се натрупваше все повече лед и водата преливаше вече канатите, навлизаше в колата.

Камен се впусна, разпрегна биволиите, отведе ги до брега и викна: — Любене, слез и поеми биволиите.

Любен скочи, съблече се набързо и отпрегна кравите. Водата го хващаше до над кръста. Той изведе с мъка кравите до брега, пое

мълком биволите и се върна назад. След няколко минути и неговата кола беше извлечена на отсрещния бряг.

Голият Любен трепереше като лист. По влакнестото му, посиняло от студ тяло се стичаха капки заледена, мътна вода.

Те все още мълчаха.

Камен се зае да впрегне двете коли, а Любен се обу и облече топлите си дрехи.

Тогава непокорният и вироглав някога Любен приближи довчерашния си враг и промълви със сълзи в гласа:

— Бате Камене... прости ми... сгреших тогава... Дай да ти целуна една ръка...

В тези прости думи имаше много молба и сърдечно разкаяние.

— Не трябва, Любене... остави — сконфузено отвърна Камен. — Ти сбърка... надул те беше дяволът... Нищо. Аз не ти се сърдя.

— Брат ми си, баща да ми си — дай. По-стар си от мене — прости ми... Сбърках тогава.

И той грабна попуканата загрубяла ръка на довчерашния си враг и горещо прилепи устни върху нея.

— Прости ми!

— Хайде, господ да прощава — всички сме грешни — изрече развълнуван Камен и отдръпна ръката си.

Те вдигнаха глави, погледнаха се. Върху ресниците и на двамата трептяха сълзи.

В това време над хоризонта изплава слънцето: огромно, царствено. Като топли усмивки трептяха лъчите му. Сякаш радваха се и те, че първи път виждат как на земята двама човеци се разплащаха не с вражди и кърви, а с помирение и обич.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.